

Mogen wij u voorstellen:

HANS VAN AMSTEL

Even hebben we getwijfeld hoe we Pater Henricus C. M. Helmer C.ss.R. aan u zouden voorstellen; moesten we dat doen onder zijn eigen naam — Hans Helmer schrijft hij — of onder zijn pseudoniem? We benaderen hem op de eerste plaats als jeugdschrijver, en voor de jongelui heeft Pater Helmer als 't erop aankomt meer gepubliceerd onder zijn eigen naam, dan onder zijn schuilnaam... We hebben de knoop maar doorgehakt: 't werd Hans van Amstel, want zó werd hij bekroond en zó zullen velen onder u hem kennen, zonder hem te hebben geïdentificeerd met de pater Redemptorist, die reeds zo vele publicaties op zijn naam heeft staan in de religieuze en pedagogische sector.

Het was 'n hele toer pater Helmer te benaderen. Dat was bepaald geen onwil zijnerzijds maar ook voor hem telt een dag maar 24 uur en we krijgen zo de indruk dat een verdubbeling van de beschikbare tijd hem wel zeer nuttig en welkom zou zijn. Als je zijn werkzaamheden eens nagaat sinds zijn priesterwijding te Wittem in 1924, krijg je daar enig idee van:

In 1926 vertrok hij naar Suriname en na zijn terugkomst — zeven jaar later — was het tot in de oorlog alsmaar jeugd-retraites wat de klok sloeg. Indonesië zag hem na 1945 als aalmoezenier en voor zijn „groot verlov” in 1952 was hij in dezelfde functie in het kamp te Oirschot werkzaam. En daarna?... alweer retrai-



tes, nu in Seppe en in de „diaspora” buiten dit Brabantse retraitehuis.

Toch hebben al die werkzaamheden pater Helmer niet weerhouden de pen op te nemen. De lust tot schrijven heeft hij trouwens van geen vreemde: vader was liefst vijftig jaar journalist. Maar hóe hij tot schrijven gekomen is, dat weet pater Helmer niet te zeggen: Wat hem op 's harten grond lei, welke hem blijkbaar niet slechts naar de keel, maar ook naar de pen! 't Begon met grote artikelen in *Verbum* en *Dux*, daaruit ontstonden brochures en later weer het boek dat destijds (in 1938) nogal wat opschudding verwekte: *Er is nog veel te doen...*, een boek voor ouders, zielzorgers en andere opvoeders. „Dat 'n geestelijke hier dingen durft te zeggen, die katholieke leken zo vaak voelen maar niet uiten durven in 't milieu waar ze werkzaam zijn, is niet genoeg toe te juichen”.

schreef toendertijd een Idil-recensente ervan.

Pater Helmer schreef veel op religieus gebied en het aantal drukken van zijn kerkboeken bewijst wel dat hij het met succes deed. Een retraite aan de jongens van het Rijksopvoedingsgesticht te Amersfoort werd er de aanleiding toe. „Ik vond de gebeden van het gebruikelijke kerkboek te machtig voor de jongens”, vertelt de auteur, „met name de kruiswegoefening. Ik improviseerde er daarom een, en 's avonds vertelden de jongens aan hun rector dat ze die „mie-ters” gevonden hadden... „We hebben allemaal fijn geluisterd!” En zoiets betekende heel wat voor dit soort jongens! Toen de rector eens informeerde uit welk kerkboek ik toch die kruisweg gebeden had en ik antwoordde, dat 't zo maar uit m'n „blote hoofd” gedaan was, volgde de uitnodiging om uit datzelfde blote hoofd dan maar eens een heel kerkboek in die geest op te diepen. En omdat die rector tegelijk voorzitter was van de toenmalige I(nterdiocesane) J(eugd) C(ommissie) — het was de onvergetelijke B. de Groot — was de zaak spoedig bekeken, en zo volgden *Met Christus* (voor grotere jongens), *In Christus* (voor dito meisjes) en — veel later — *Naar Christus*, voor ouders.” Ook in de hagiografie is Pater Helmer geen onbekende: het isolement tijdens de laatste oorlogstijd brachten levensbeschrijvingen van *De H. Clemens M. Hofbauer* en van de Tilburgse Peerke Donders, een populair boekje onder de titel *Een groot Nederlander in Suriname*. Van zijn verdere godsdienstige en opvoedkundige lectuur willen we noemen: *Beknopte Bijbel*, *Voortgezette Gods-*

dienstleer (voor de hogere scholen), *De daad is aan de ouders van toekomstige priesters*, *Het lijdensverhaal voor jonge mensen*, en meditatie voor Jonge Wacht en Kruisvaart: *Onze wet en ons leven*.

Dat is toch wel al 'n hele lijst, maar daarbij bleef het niet: Een prijsvraag voor een boek over de Oost of de West — met als inzet de Garoeda-prijs — werd aanleiding tot het bekende jeugdboek *Jong Suriname op avontuur*. Hans van Amstel (een aantrekkelijk pseudoniem voor een geboren Amsterdammer) bereikte ook hier zijn doel: hij krèèg de prijs! Daarna volgde *De wraak van de Javaan* en — in samenwerking met pater Ahlbrink — *De laatste der Wajari-koel's in Suriname*.

Wat zijn liefste boek is? Pater Helmer hoeft daar niet lang over na te denken: „Mijn liefste boek is — tot dusver! — mijn jongste. En dat heus niet alleen omdat ik thuis de jongste was van de twaalf!” Dat bracht gelijk het gesprek op de leeftijd van de auteur. Hij is van november '98, vertelt hij, de dertiende om precies te zijn. En hij kijkt verwonderd, als we hem lachend voorrekenen dat hij dan 'n zondagskind is!...

Maar om op zijn jongste boek terug te komen: Het is *Wie wat worden wil...*, bestemd voor alle jongens tussen 14 en 18 jaar. Het behandelt de verschillende toekomstmogelijkheden voor henzelf maar ook — om gemeenschapsgeest aan te kweken — voor hun kameraden. „Ik heb het bedoeld als 'n soort morele en psychologische aanvulling,” zegt pater Helmer, „op wat de jongelui aan technische en financiële voorlichting krijgen op bureaus voor beroepskeuze en derge-

lijke. Het kan dienen als handboek op levensscholen, maar ook voor particulier gebruik is het geschikt. Dr. Perquin — in Dux — heeft er met zijn fijne neus terecht in „geroken” dat ik eigenlijk voor alle jongens persoonlijk zou willen optreden om hun wat mee te geven; nu dit natuurlijk onmogelijk is, heb ik het op deze wijze willen doen...”

En zo komen we dan aan de toekomstplannen... De naaste toekomst zal reeds wat nieuws brengen. De vrucht van zijn eindeloze omzwervingen in de Oost tijdens de politieke acties. Het is een moeilijke maar eerlijk bedoelde poging om — althans voor de jongeren — de standpunten van Nederland en Indonesië dichterbij elkaar te brengen. Voor de ouderen schijnt dat — helaas — te moeilijk te zijn, maar voor de jonge generatie van Nederland en Indonesia Moeda zal er dat toch eens van moeten komen!

Dit volk is uw vijand niet! wordt de titel en het boek zal glasharde feiten en documenten bevatten, verweven in een verhaal van de avonturen en verwickelingen van vijf jongens van het Surinaams bataljon in de Oost tijdens de acties. Wij wensen de auteur reeds nu veel succes bij het verwerven van zijn hoog ideaal.

En nu de slotfase van ons gesprek. Heeft pater Helmer een bijzondere mening ten aanzien van de structuur van het Jeugdboek?

Zonder de ontspanningslectuur-zondermeer haar rechten te ontzeggen (die hij dan eigenlijk alleen in uitleenbibliotheken zou willen zien), stelt hij dat elk boek dat een kind mag kopen of ten geschenke krijgt iets goeds moet teweeg-

brengen. Die boeken moeten de jeugd iets meegeven, daar moeten ze later nog eens naar teruggrijpen om er telkens wat méér uit te kunnen halen. Och, pater Helmer weet het wel, om de jeugd dergelijke boeken „aan te praten” is bij ouders en opvoeders veel tact nodig, anders gaat het de jeugd tegenstaan alleen al dóór dat aanpraten! Hij beklemtoont nog eens extra dat het echt goede boek een kans moet gegeven worden, zodat hij bekroningen van uitstekende boeken zeer toejuicht. Zelf is pater Helmer jurylid voor „Het kinderboek van het jaar”, een bekroning geschonken door de „Vereeniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels”, („’n afschuwelijke naam voor een goed ding”, noemt de eerwaarde auteur het!). „Als wij samenwerken en alle dienstige middelen gebruiken dan zullen de uitgevers eerder en gemakkelijker manuscripten kunnen afwijzen, die niet eens recht hebben op een plaats in de rubriek „Lees en vergeet!” meent hij. Tenslotte moet hem nog iets van het hart, dat ook wij gaarne onderschrijven: „Als er al een selectie nodig is voor jeugdlektuur in engere zin, dan geldt dat nog veel meer voor kinderkerkboeken. U hoeft heus niet te denken dat ik hier voor eigen standje spreek! Maar voor ontvankelijke zieltjes van 7 tot 11 jaar moet op godsdienstig gebied elk woord bijna op ’n goudschaaltje worden gewogen. *Volgens mij verschijnen er nog altijd boekjes — ook in herdruk — die nooit het Imprimatur hadden mogen krijgen!*”

Nu weet ik wel dat dit Imprimatur geen aanbeveling betekent: er wordt alleen maar geconstateerd dat er niets onjuists

in staat op gebied van geloof en zeden. Maar blijkbaar kan men ontzettend godgeleerd zijn, zonder te beseffen welke indruk bepaalde voorstellingen op dergelijke kinderen maken, gewetensonderzoeken, voorstellingen van doodzonden, hel en wat al niet meer kunnen meer kwaad doen aan geloof en zeden dan menig zogenaamde „slechte roman” schade aanricht bij volwassenen. Wij hebben tegenwoordig een keur van kinderkerkboeken waarvan inhoud en uitgave van dien aard zijn, dat vele kerkelijken — en buitenkerkelijken! — kunnen verzuchten: Als ik zó voor het eerst God en

godsdienst had leren kennen, had mij dat onnoemelijk veel angst en ellende bespaard en had mijn godsdienstig leven wellicht een heel andere richting genomen! Reden te over dus, om op onze kinderkerkboekjes een heel strenge selectie toe te passen”.

Wij hebben pater Helmer natuurlijk van harte bedankt voor dit in vele opzichten interessant en verhelderend onderhoud en onze lezers zullen het er wel mee eens zijn dat wij hem — ook namens hen — nog heel veel succes hebben toegewenst in zijn schrijversloopbaan. Hij verdient het tenvolle!